

Leeruitkomsten en generieke doelen in de kijker binnen muzische vorming

1 Ontwikkelveld muzische vorming

Belangrijke *leeruitkomsten* binnen muzische vorming vind je in de eerste plaats bij het ontwikkelveld muzische ontwikkeling.

1.1 Ik geniet van kunst en expressie en kan me muzisch en kunstzinnig uitdrukken.

Om op een beklivende manier tot leren te komen is het belangrijk dat de kinderen **genieten** van wat er muzisch voor hen wordt aangeboden. Het genieten bij muzische activiteiten **prikkelt** het **muzisch vermogen** van de kinderen. Door hun enthousiasme ontwikkelen de kinderen zich in dans, beeld, drama en muziek. De kinderen leren zich muzisch uitdrukken door een breed aanbod van **bouwstenen** te verkennen en te oefenen in **technische en expressieve vaardigheden**.

2 Ontwikkelveld mediakundige ontwikkeling

Zoals eerder gezegd¹ zitten de ontwikkelingsdoelen en eindtermen van muzische ontwikkeling ook in andere ontwikkelvelden verweven.

De ontwikkelthema's binnen het **ontwikkelveld mediakundige ontwikkeling** vallen ook onder de decretale doelen van muzische vorming. *De leeruitkomst* van dit ontwikkelveld vat dit mooi samen.

2.1 Ik ga op een enthousiaste, zelfredzame en kritische manier om met media en mediacontent

Vandaag kunnen we media met zijn mediacontent niet meer wegdenken uit onze maatschappij. De kinderen worden van jongs af aan overspoeld door verschillende media. Intuïtief bereiken heel wat leerlingen **vaardigheden** om met deze media om te gaan. Toch merken we dat dit vooral technische vaardigheden zijn. Ondersteuning in **mediawijsheid** en **mediageletterdheid** zijn dus van cruciaal belang. Je zorgt ervoor dat de kinderen **kritisch en bewust** met deze media leren omgaan.

Jij als onderwijsprofessional leert de leerlingen op een respectvolle manier met elkaar te **communiceren** via deze nieuwe media. Eveneens leg je de focus op het verkennen van de gevaren. Omdat de digitale wereld zo veranderlijk is, zal een **constante bijsturing** nodig zijn. Je maakt de leerlingen zo **mediawijs** dat ze op een verantwoorde manier zullen omgaan met media die vandaag nog niet bestaan.

¹ Zie 'Hoe krijgt muzische vorming gestalte binnen Zill?' op de Pro-site

3 Ontwikkelveld ontwikkeling van een innerlijk kompas

Een volgende focus binnen muzische vorming vinden we in het leerplan terug onder het ontwikkelveld **ontwikkeling van een innerlijk kompas**.

3.1 In dialoog met de anderen leer ik mezelf en waartoe ik word uitgenodigd kennen. Ik kan richting geven aan mijn leven. Ik reageer veerkrachtig.

Al de doelen binnen dit ontwikkelveld komen veelvuldig aan bod in de les muzische vorming.

In onze lessen muzische vorming gaat het in de eerste plaats over de eigen persoon. Wie ben ik? Hoe sta ik in het leven? Wat is mijn relatie ten opzichten van de andere? Wat is mijn persoonlijk referentiekader? Deze **zelfkennis** is een basisvoorwaarde om goed muzisch te ontwikkelen. Het beschouwen en creëren wordt enorm beïnvloed door het persoonlijk referentiekader. Muzische vorming omvat **emoties**, gevoelens, **verbondenheid** met anderen. Maar ook gevoeligheid van wat zinvol, goed, schoon of waardevol is. Uiteraard is **plezier** beleven een niet te onderschatten focus binnen het muzische.

4 Ontwikkelveld socio-emotionele ontwikkeling

Binnen het ontwikkelveld **socio-emotionele ontwikkeling** zijn er enkele *ontwikkelthema's* die sterk in muzische vorming aanwezig zijn.

4.1 Ik kan omgaan met gevoelens en behoeften van mezelf en anderen.

Muzische vorming is de **taal** bij uitstek waarmee je je kan uitdrukken hoe je je voelt of wat je nodig hebt. Vaak is het veel duidelijker om een emotie te tonen dan om ze te beschrijven.

Dit tonen kan door:

- beeld (bv. een tekening);
- dans (bv. opstellen van bewegingskaart);
- drama (bv. gelaatsuitdrukking);
- muziek (bv. zingen van lied).

Ook is de muzische taal vaak een antwoord op behoeften van een ander.

- beeld (bv. een vriendschapsbandje schenken aan iemand);
- dans (bv. improviserend reageren op elkaars bewegingen, meedansen);
- drama (bv. rollenspel, inleving in de andere persoon);
- muziek (bv. ritme dialoog= vraag en antwoord met een ritme).

5 Ontwikkelveld ontwikkeling van initiatief en verantwoordelijkheid

Een focus binnen muzische vorming vinden we ook bij *generieke doelen* van **ontwikkeling van initiatief en verantwoordelijkheid**

5.1 IVzv5 Op een constructieve manier met feedback omgaan.

Binnen de lessen van muzische vorming leren we de leerlingen om hun eigen maar ook anderen hun werkjes te beoordelen. Door systematisch aan de **bouwstenen** te werken ontwikkelen de kinderen een jargon om gericht werkjes te beoordelen en **gerichte feedback** te geven aan elkaar. Hierdoor komen de kinderen verder dan: *het is mooi, ik vind het leuk, je doet je best, ik zie dat je enthousiast bent, ...* Deze manier van feedback gaat zeer vaak over de persoon zelf of wat je relatie

tot die persoon is. Gerichtte feedback gaat over het werk zelf. Ik geef enkele voorbeelden. *In jouw werkje zie ik een mooi verschil tussen licht en donker (beeld), toen je aan het zingen was kon je goed het tempo houden (muziek), je bewegingen waren groot en duidelijk in de dans (dans), je hebt heel de ruimte van het toneel benut tijdens je optreden (drama).*

Door op deze manier feedback te geven gaat de feedback veel vaker **over het werk zelf** en is het voor de ontvanger veel rijker en makkelijker om te verteren. Door bewust te oefenen op het geven van constructieve feedback leer je ook makkelijker om met feedback om te gaan.

5.2 IVoc2 Exploreren en experimenteren in de wereld rondom zich

Omdat we het **proces** van muzische vorming veel belangrijker vinden dan het product is muzisch vorming de uitgelezen kans om te **exploreren en experimenteren**. Vaak bouwen in de muzische les iets op waarvan het einddoel nog niet gekend is. Door te experimenteren, te proberen, te durven komen we vaak tot onverwachte prachtige resultaten. Het niet halen van dat resultaat is geen falen. Het leerproces dat ontstaat door te experimenteren en out of the box denken is waardevol op zich. Door te experimenteren binnen de les muzische vorming komen de kinderen in contact met tegenslag en frustraties. Deze frustraties trachten om te buigen tot mogelijkheden maakt kinderen **veerkrachtig** (IKvk4).

5.3 IVoc4 Alleen en met anderen kritisch reflecteren op ervaringen en bevindingen daaruit leren.

Het kan zeer waardevol zijn om **tussentijdse reflectiemomenten** in te bouwen in het muzisch proces. Door goed te benoemen wat er positief of negatief is, kunnen de leerlingen **processen bijsturen** en aanpassen daar waar nodig. *Bv. Ik merk dat je niet klaar raakt met je dansontwerp, waar heb je nood aan? Wat is de oorzaak? Verlies je niet in details, zet eerst de grote lijnen uit, luister naar de suggesties van anderen.*

5.4 IVoz2 Creatief denken en daarbij nieuwe paden durven bewandelen

Ga op zoek naar wat niet voor de hand ligt. Zoek een **originele oplossing**. Durf buiten de lijnen te kleuren. Vanuit het beschouwen waarbij we bouwstenen er trachten uit te lichten komen we tot **creëren**. Hier ligt de eersterangs kans om onze **creativiteit** aan te scherpen. Durf het logische te negeren en te gaan voor het onbekende.

5.5 IVoz1 Initiatief nemen. Een eigen idee, beweging, project of activiteit enthousiast en volharden vorm en inhoud geven.

Basisvertrouwen is in de eerste plaats **vertrouwen in zichzelf** maar ook in de anderen. Het durven optreden voor anderen zonder zich ongemakkelijk of bekeken te voelen kunnen we trainen tijdens muzische vorming. Het is niet evident voor al de leerlingen om zomaar een rol op een podium op zich te nemen. Dit basisvertrouwen kan **langzaam opgebouwd** worden. *Bv. Kinderen die verlegen zijn en niet durven spreken op een podium kunnen eerst een figuratieve rol opnemen om te evolueren via korte dialogen, spreken achter een masker, naar belangrijke sprekende rollen.*

6 Ontwikkelveld taalontwikkeling

6.1 TOmn2 Een mondelinge boodschap overbrengen

Tijdens de fase van het beschouwen reiken we de kinderen kansen aan om **spontaan** te vertellen. Ze vertellen over een kunstwerk, lied, dans, of toneelstuk. Wat ze ervan vinden? Hoe ze er zich bij voelen? Wat ze ervan verwachten? Vaak is het spontaan vertellen het begin van een creatief

proces waarna de kinderen gaan creëren. In deze fase leren ze zich **expressief** te uiten waarbij ze **mimiek en lichaamstaal** gebruiken om hun boodschap kracht bij te zetten.

Als kinderen vaak spontaan mogen vertellen en frequent zich expressief mogen uiten, zal hun **spreekgemak** positief ontwikkelen.

6.2 TOSn2 Een schriftelijke boodschap overbrengen

Vrij schrijven kunnen de kinderen vanaf een zeer jonge leeftijd. In de kleutertijd krabbelen en tekenen de kinderen uit plezier maar ook om hun boodschap duidelijk te maken. Naast het communicatieve en *schrijven* voor plezier krijgt de (fijn)motorische ontwikkeling van de kinderen ontwikkelkansen door het krabbelen en tekenen.

Door het gebruik van krabbels of tekeningen kunnen de kinderen zich **expressief uiten**. Het *verwoorden* van een gevoel, gedachte, fantasie of mening gaat vaak veel beter met krabbels, een tekening of een schets.

Ook vele kunstenaars willen vandaag nog iets **vertellen** met hun werk. De kunstenaar als **zender**, het kunstwerk als de **boodschap** en de toeschouwer als **ontvanger**. Het interessante hierbij is dat de boodschap niet altijd klaar en duidelijk is. De ontvangers hebben vaak verschillende interpretaties wat het **verbeeldingsvermogen** triggert. Door deze verschillende interpretaties creëert de kunstenaar dus (on)bewust een extra dimensie wat de dialoog over het werk aanwakkert.

6.3 TOtn2 Nadenken over de belangrijkste aspecten van het taalsysteem. Daarbij taalbeschouwelijke termen gebruiken.

Klank en rijm komen uiteraard menigmaal voor binnen muzische vorming. Liedjes worden regelmatig opgebouwd met rijmende teksten. Door het toevoegen van rijmen bekt het makkelijker en klinkt het lied beter. De toeschouwer kan als ware raden wat het vervolg van de tekst is. Ook binnen de poëzie en het muzisch gebruiken van taal zien we vaak dat klanken en rijmen een belangrijke rol spelen. Klanken en rijmen brengen enerzijds rust, vertrouwdheid in de tekst, anderzijds ontstaat er daardoor een zekere ritmische cadans in de tekst.

Voorbeeld eindrijm:

We gingen samen bowlen, wij met z'n twee

Ik kwam je thuis halen, je leek wel oké

Toen in de auto, 't had niemand verwacht

Je had al gescoord, het waren er acht

Acht kegels omver in het liefdesspel

Die twee die nog stonden, vallen mochten ze wel

en net voor 't gebeurde toen kwamen we aan

Tijd om te bowlen riep je, vallen hebben ze nooit gedaan

Roel Aerts

